

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет економічний

Кафедра обліку і оподаткування

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Професійна етика бухгалтера та аудитора

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітня програма Облік і оподаткування

Спеціальність 071 Облік і оподаткування

Галузь знань 07 Управління та адміністрування

Затверджено на засіданні кафедри обліку і оподаткування
Протокол № 8 від 02 грудня 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Професійна етика бухгалтера та аудитора
Викладач (-і)	Василюк М.М., д.е.н., професор кафедри обліку і оподаткування
Контактний телефон викладача	+38(066)4653250
Е-mail викладача	maria.vasyliuk@cnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний та заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua
Консультації	Очні консультації: згідно розкладу консультацій https://koia.pnu.edu.ua/hrafik-provedennia-konsultatsij/
2. Анотація до курсу	
<p>«Професійна етика бухгалтера та аудитора» є навчальною дисципліною, що належить до вибіркових дисциплін та формує у здобувачів цілісну систему знань з теоретичного оволодіння та набуття практичних навичок використання міжнародних та вітчизняних етичних норм і принципів поведінки та моралі професійних бухгалтерів і аудиторів, визнання відповідальності перед власниками, колективом, громадськістю. Структуру та зміст курсу побудовано на основі узагальнення концептуальних засад системи етичних знань і цінностей кодексів етики професійних бухгалтерів і аудиторів.</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p><i>Мета:</i> опанування фундаментальних принципів етики професійного бухгалтера і аудитора; роз'яснення та аргументування основних вимог до сучасних професійних бухгалтерів і аудиторів; формування уявлення щодо організації праці і відповідальності сучасних професійних бухгалтерів і аудиторів; формування етичної комунікативної компетентності на засадах культури ділової взаємодії й свідомого ставлення до професійного саморозвитку.</p> <p><i>Цілі курсу:</i> оволодіння сучасними концептуальними засадами системи етичних знань і цінностей кодексів етики професійних бухгалтерів і аудиторів, а також моделями поведінки у ситуаціях, що виникають у професійній діяльності; освоєння практичних навичок застосування знань етичних положень в практичній діяльності; формування внутрішнього прагнення дотримуватися законодавчих і нормативних актів, міжнародних і національних кодексів етики професійних бухгалтерів і аудиторів.</p>	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
<p><i>Компетентності:</i></p> <p>Здатність розуміти концептуальні основи професійної етики бухгалтерів та аудиторів. Здатність застосовувати етичні принципи під час виконання професійних обов'язків. Вміння застосовувати законодавчі та етичні норми професійної етики у процесі виконання бухгалтерських та аудиторських функцій. Здатність забезпечувати конфіденційність та об'єктивність у процесі роботи з фінансовою інформацією, враховуючи етичні принципи та вимоги клієнта.</p> <p><i>Програмні результати навчання:</i></p> <p>Розуміти професійну етику в контексті корпоративної культури. Оцінювати етичні проблеми, з якими стикаються бухгалтери та аудитори у професійній діяльності і розробляти стратегії їх вирішення. Вміти здійснювати контроль за дотриманням етичних стандартів у практиці обліку та аудиту. Виконувати професійні функції дотримуючись вимог професійної культури та соціальної відповідальності.</p>	

5. Організація навчання			
Обсяг курсу – 90 год.			
Вид заняття	Загальна кількість годин		
	денна форма здобуття освіти	заочна форма здобуття освіти	
лекції	16	6	
практичні	14	4	
самостійна робота	60	80	
Ознаки курсу			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Статус дисципліни
7	071 Облік і оподаткування	четвертий	вибіркова
Тематика навчальної дисципліни			
Тема	Кількість годин (денна/заочна форми здобуття освіти)		
	лекція	практичне заняття	самостійна робота студента
ТЕМА 1. ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ 1.1. Етимологія, сутність етики та концепція моральності. 1.2. Професійна етика бухгалтерів та аудиторів як елемент професійної культури. 1.3. Корпоративна культура та її роль у забезпеченні етичної поведінки та взаємодії персоналу суб'єктів господарювання.	2/1	2/-	12/18
ТЕМА 2. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ БУХГАЛТЕРА ТА АУДИТОРА 2.1. Міжнародний кодекс етики професійних бухгалтерів (включаючи Міжнародні стандарти незалежності). Загальна характеристика принципів професійної етики бухгалтерів та аудиторів. 2.2. Заходи із запобігання та усунення загроз порушення принципів професійної етики. 2.3. Дотримання етичних норм у процесі підготовки, подання даних та роботи з конфіденційною інформацією.	4/1	4/1	12/14
ТЕМА 3. ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНОГО БУХГАЛТЕРА ТА АУДИТОРА 3.1. Професійні знання та навички бухгалтера та аудитора (hard skills). Гнучкі навички (soft skills) бухгалтера та аудитора. 3.2. Психологічні типи особистості бухгалтера та аудитора. Статус професійного бухгалтера. 3.3. Особливості професійної діяльності сучасного бухгалтера та аудитора. Професійна компетентність та рівень кваліфікації.	2/1	2/1	12/14
ТЕМА 4. ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ БУХГАЛТЕРІВ ТА АУДИТОРІВ 4.1. Морально-етичні принципи професійної діяльності професійних бухгалтерів. 4.2. Норми етичної поведінки працівників органів державного контролю і аудиту. 4.3. Заходи з поширення етичних принципів та протидії корупції. Формування культури доброчесності.	4/2	4/1	14/16

<p>ТЕМА 5. ЕТИЧНІ КОНФЛІКТИ ТА ШЛЯХИ ЇХ РОЗВ'ЯЗАННЯ</p> <p>5.1. Сутність та характеристика етичних конфліктів.</p> <p>5.2. Шляхи розв'язання етичних конфліктів.</p> <p>5.3. Конфлікт інтересів та напрями його розв'язання.</p>	4/1	2/1	10/18
Разом	16 / 6	14/ 4	60 / 80
6. Система оцінювання курсу			
<p>Загальна система оцінювання навчальної дисципліни</p>	<p>Система оцінювання 100 бальна: бали накопичуються за різні види робіт протягом навчального процесу, а підсумкова залікова оцінка виставляється на останньому практичному занятті.</p> <p>Зараховано – “відмінно” 90-100 балів (А – за шкалою ECTS) – студент демонструє повні і глибокі знання навчального матеріалу, достовірний рівень розвитку умінь та навичок, правильне й обґрунтоване формулювання практичних висновків, наводить повний обґрунтований розв'язок прикладів та задач, аналізує причинно-наслідкові зв'язки; вільно володіє науковими термінами;</p> <p>Зараховано – “добре” 70-89 балів (за шкалою ECTS: 80-89 – В; 70-79 – С) – студент демонструє повні знання навчального матеріалу, але допускає незначні пропуски фактичного матеріалу, вміє застосувати його до розв'язання конкретних прикладів та задач, у деяких випадках нечітко формулює загалом правильні відповіді, допускає окремі несуттєві помилки та неточності розв'язках;</p> <p>Зараховано – “задовільно” 50-69 балів (за шкалою ECTS: 60-69 – D; 50-59 - E) – студент володіє більшою частиною фактичного матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповіді, не завжди вміє правильно застосувати набуті знання до розв'язання конкретних прикладів та задач, нечітко, а інколи й невірно формулює основні твердження та причинно-наслідкові зв'язки;</p> <p>Незараховано - менше 50 балів (за шкалою ECTS: 26-49 – FX; 1-25 - F)– студент не володіє достатнім рівнем необхідних знань, умінь, навичок, науковими термінами.</p> <p>Система оцінювання навчальної дисципліни включає два види контролю: поточний і підсумковий.</p> <p>Накопичення балів студентом під час вивчення дисципліни проводиться у такому співвідношенні:</p> <ul style="list-style-type: none"> -поточне оцінювання – 65 балів (усні відповіді, розв'язання практичних ситуацій, тести, контрольна робота). -самостійна робота – 35 балів (індивідуальне завдання та тести КСР). <p>За кожен вид робіт студент отримує оцінку в 100 бальній шкалі.</p> <p>Отримання додаткових балів за дисципліною можливе в разі виконання індивідуальних завдань, попередньо узгоджених з викладачем. Також за рішенням кафедри обліку і оподаткування здобувачам освіти, які брали участь у роботі конференцій, студентських наукових гуртків та проблемних груп, підготовці публікацій), а також були учасниками олімпіад, конкурсів, можуть присуджуватися додаткові бали (див. «Порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника», URL: https://surl.li/wmmuhb; “Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника” URL: https://surl.li/dxovqb).</p>		
<p>Вимоги до письмових робіт</p>	<p>Студент виконує одну контрольну роботу. Головна мета – перевірка ступеня засвоєння студентами теоретичних положень курсу (студенти заочної форми навчання виконують контрольну роботу у формі домашньої контрольної роботи та захищають під час</p>		

	останнього практичного заняття). У разі відсутності здобувача при написанні контрольної роботи йому надається можливість виконати цей вид роботи в межах індивідуально-консультативної роботи з викладачем або в межах визначеного викладачем відповідного практичного заняття.
Практичні заняття	Практичне заняття проводиться з метою формування у студентів умінь і навичок з предмету, вирішення сформульованих завдань, їх перевірка та оцінювання. За метою і структурою практичні заняття є ланцюжком, який пов'язує теоретичне навчання і практичні навички з дисципліни, а також передбачає попередній контроль знань студентів. Оцінки за практичне заняття враховуються при виставленні підсумкової оцінки з дисципліни.
Самостійна робота	Загальний обсяг годин самостійної роботи здобувача освіти, що відводиться на вивчення дисципліни "Професійна етика бухгалтера та аудитора" складає 60 годин для денної форми здобуття освіти та 80 год - для заочної форми здобуття освіти. Здобувачам освіти пропонується виконання завдань, що розміщені у Системі дистанційного навчання Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (https://d-learn.pnu.edu.ua). Згідно графіку навчального процесу в період контролю за самостійною роботою здобувач проходить тестування на платформі дистанційного навчання.
Методи навчання	Наочні методи навчання - ґрунтуються на візуальному сприйнятті інформації для полегшення вивчення навчального матеріалу (використання ілюстрацій, графіків, схем, мультимедійних матеріалів (презентації, відео). Інтерактивні методи навчання - ґрунтуються на принципі зворотного зв'язку, коли здобувач освіти отримує відповіді, зауваження та поради щодо певної проблематики від викладача чи одногрупників; коли здобувачі освіти взаємодіють між собою, а викладач виступає координатором та наставником, а також стежить за дотриманням навчальних та етичних норм (відповіді на запитання та опитування думок здобувачів освіти, кейс-стаді, дискусії, мозковий штурм, ігровий метод). Практичні методи навчання - передбачають виконання задач та вправ), які спрямовані на розвиток навичок і практичного застосування знань. Методи дистанційного навчання - ґрунтуються на використанні інформаційних технологій, в т.ч. університетської авторської системи дистанційного навчання (https://d-learn.pnu.edu.ua), платформ для організації відеоконференцій: Zoom Video Communications.
Умови допуску до підсумкового контролю	Семестровий контроль у формі заліку передбачає, що підсумкова оцінка (у стобальній шкалі) з навчальної дисципліни визначається як сума оцінок за поточний контроль знань.
Підсумковий контроль	Форма контролю: залік (виставляється на підставі результатів поточного контролю (виконання практичних завдань, контрольної роботи, самостійної роботи здобувача освіти).
7. Політика курсу	
<p><i>Письмові роботи:</i> здобувач повинен самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей). Здобувач опрацьовує питання, що призначені для самостійного вивчення і для контролю проходить тестування в системі дистанційного навчання у визначений для контролю самостійної роботи період згідно графіку навчального процесу.</p> <p>Академічну заборгованість здобувач здає відповідно до графіку ліквідації академзаборгованості за встановленими в університеті правилами.</p>	

Академічна доброчесність: очікується, що здобувачі будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається Положенням про запобігання та виявлення плагіату у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>.

Списування під час контрольних робіт та екзамену є недопустимими. Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише для виконання он-лайн тестування. Для обчислень можна використовувати калькулятор.

Відвідування занять: відвідування занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі здобувачі відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Здобувачі мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. Пропуски практичних занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку на консультаціях. Політика щодо дефлайнів та перескладання: роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (на 20% менше).

Неформальна освіта: у здобувачів є можливість отримати додаткові бали до підсумкової оцінки, пройшовши онлайн курси на платформі Coursera, Prometheus (чи інших рекомендованих кафедрою обліку і оподаткування: URL: <https://koia.pnu.edu.ua/platformy-dlia-neformalnoi-osvity/>). Слід враховувати, що приймаються сертифікати, які розширюють знання з дисципліни "Професійна етика бухгалтера та аудитора". Попередньо здобувач освіти повинен погодити коректність обраного курсу (написавши лист на електронну адресу: mariia.vasyliuk@cnu.edu.ua).

Результати неформальної освіти визнаються згідно «Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» (URL: <https://surl.li/xpiocw>).

При використанні технологій штучного інтелекту студенти повинні дотримуватись «Рекомендацій щодо відповідального впровадження та використання технологій штучного інтелекту в закладах вищої освіти» (URL: <https://surl.li/zntjjk>).

8. Рекомендовані ресурси та інші джерела

1. Міжнародний кодекс етики професійних бухгалтерів (включаючи Міжнародні стандарти незалежності) / Пер. з англ. – Міністерство фінансів України, 2021. – 386 с.
2. Міжнародні стандарти професійної практики внутрішнього аудиту (Стандарти). URL: <https://na.theiia.org/translations/PublicDocuments/IPPF-Standards-2017-Ukrainian.pdf>.
3. Кодекс етики Інституту внутрішніх аудиторів URL : <http://iiaua.org/wp-content/uploads/2013/10/Code-of-Ethics-Ukrainian.pdf>
4. Кодекс етики працівників підрозділу внутрішнього аудиту від 29.09.2011 № 1217 (зі змінами): веб сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1195-11#Text>
5. Про затвердження Правил етичної поведінки в органах Державної податкової служби: наказ Державної податкової служби від 02.09.2019 № 52 (із змінами): веб сайт. URL: <https://tax.gov.ua/diyalnist-/zakonodavstvo-pro-diyalnis/nakazi-pro-diyalnist/73616.html>
6. Василюк М.М., Баланюк І.Ф., Сас Л.С., Кузьмін Т.Л., Пухличенко І.Ю. Проблеми формування механізму реалізації норм професійної етики у практиці вітчизняного обліку і аудиту. Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія «Економічні науки», № 2 (116) (2025). С.112-117. <https://puet.poltava.ua/index.php/economics/article/view/358/340>
7. Василюк М.М., Івасюк Н.Б. (2025) Аудиторська документація та професійна відповідальність: гармонізація з міжнародними стандартами. Причорноморські економічні студії. Випуск 95. <https://bses.in.ua/uk/95-2025>
8. Дорошенко О.О., Павлюк В.В. Трансформація етичних принципів професійного бухгалтера під впливом штучного інтелекту в контексті економічної теорії щастя (Doroshenko O.O. & Pavliuk V.V. Transformation of the Ethic Principles of a Professional Accountant Under the Influence of Artificial Intelligence in the Context of the Economic Theory of Happiness). Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. 2021. № 3 (95). С. 21-29.
9. Ковальчук Т.М., Кузь В.І. Професійна етика в обліку, аудиті та оподаткуванні: навч. посібник Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2024. 200 с.
10. Кулинич М.Б., Скорук О.В. Професійна етика бухгалтера, аудитора та податківця: конспект лекцій. Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2022. 113 с. URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/20684/3/PEBAP_konspekt.pdf
11. Лахтіонова Л.А., Лазарєва Г.Р., Черенкова А.В., Васильчук В.В. Сучасні вимоги до бухгалтера в умовах війни. Формування компетентностей обдарованої особистості в системі позашкільної та вищої освіти. 2023. № 1. С. 269-281. URL: <https://jrn1.nau.edu.ua/index.php/FCS/article/view/17507/24796>

12. Мокринська З.В. Кодекс етики професійних бухгалтерів як основа побудови ефективної бухгалтерської практики. Економіка та держава. 2022. № 5. С. 79-84. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/5_2022.pdf#page=80
13. Тітенко Ю.А., Педченко Н.С. Поняття професійної етики бухгалтера та її зв'язок з доброчесністю в наукових дослідженнях. Збірник наукових статей магістрів. Полтава: ПУЕТ. 2022. С. 170-173.
14. Шкроміда В.В., Гнатюк Т.М., Шкроміда Н.Я., Василюк М.М. Бухгалтерська освіта в Україні: тенденції та перспективи. Актуальні проблеми розвитку економіки регіону: науковий журнал. 2021. Вип. 17. Т. 1. С. 246-256. DOI: <https://doi.org/10.15330/apred.1.17.246-2>
15. Quality Control. International Federation of Accountants (IFAC) – The International Auditing and Assurance Standards Board (IAASB). 2020. URL: <https://www.iaasb.org/projects/quality-control>
16. International Ethics Standards Board for Accountants. eCode. URL: <https://www.iesbaeCode.org>
17. Bodje. V. How to Develop a Code of Ethics. 2020. URL: www.wikihow.com/Develop-a-Code-of-Ethics
18. Офіційний сайт Міжнародної Федерації Бухгалтерів (МФБ): <https://www.ifac.org>
19. Офіційний сайт Асоціації дипломованих сертифікованих бухгалтерів (ACCA): <https://www.accaglobal.com>
20. Офіційний сайт Інституту внутрішніх аудиторів (ІА): <https://www.global.theiia.org>
21. Офіційний сайт Американського інституту дипломованих громадських бухгалтерів (AICPA): <https://www.aicpa.org>
22. Офіційний сайт Федерації професійних бухгалтерів та аудиторів України: веб сайт. URL: <https://www.ufraa.org/>

Викладач Марія ВАСИЛЮК